

Primerjava asertivnosti med študenti zdravstvene nege in strojništva

Prejeto 20. 11. 2017 / Sprejeto 18. 3. 2018

Znanstveni članek

UDK 316.772.4-057.875

KLJUČNE BESEDE: asertivnost, komunikacija, študenti, zdravstvena nega, strojništvo

POVZETEK - Asertivnost je način medosebne komunikacije, kjer posameznik jasno izrazi svoje mnenje in svoje pravice, hkrati pa upošteva tudi drugo osebo in njene pravice. Namen raziskave je bil ugotoviti stopnjo asertivnosti med študenti zdravstvene fakultete in študenti strojne fakultete - dveh članic ene izmed univerz v Sloveniji. Uporabljena je bila deskriptivna metoda dela in kvantitativna metodologija raziskovanja s pomočjo anketnega vprašalnika. Vprašalnik ima zadovoljivo stopnjo zanesljivosti ($r = 0,886$). Za preverjanje hipotez je bil uporabljen neparametričen Mann-Whitneyev test za dva neodvisna vzorca v programu IBM SPSS Statistics 22. Ugotovitve so pokazale, da so študenti zdravstvene nege in strojništva večinoma bolj asertivni kot neasertivni. Stopnja asertivnosti ni bistveno odstopala glede na spol, niti na smer študija. Vidna je bila višja stopnja asertivnosti pri študentih strojništva ($r = 16,3$) v primerjavi s študenti zdravstvene nege ($r = 9,75$) in pri moških ($r = 16,8$) v primerjavi z ženskami ($r = 10,5$), vendar so bile te razlike minimalne in statistično nepomembne (obe p -vrednosti $> 0,05$). Smiselno bi bilo spodbujati študente k asertivnem vedenju.

Received 20. 11. 2017 / Accepted 18. 3. 2018

Scientific article

UDC 316.772.4-057.875

KEY WORDS: assertiveness, communication, students, nursing, mechanical engineering

ABSTRACT - Assertiveness is a way of interpersonal communication, where the individuals express themselves and their rights, but also take into account the other person and their rights. The purpose of the study is to determine the level of assertiveness among nursing students and mechanical engineering students, from two members of one university in Slovenia. The descriptive method of work and quantitative research methodology with a questionnaire were used. The questionnaire had satisfactory reliability level ($r = 0,886$). A non-parametric Mann-Whitney test in programme IBM SPSS Statistics 22 was used to verify hypotheses for two independent samples. The results showed that students of nursing and mechanical engineering are mostly more assertive than non-assertive. The degree of assertiveness did not diverge significantly, by either gender, or the study field. There was a higher value of assertiveness with the students of mechanical engineering ($r = 16.3$) compared to the students of nursing ($r = 9.75$), as well as with male ($r = 16.8$) compared to female students ($r = 10.5$). However, those differences were minimum and statistically insignificant (both p -values > 0.05).

1 Uvod

Komuniciranje ima v našem življenju bistveno vlogo in je edini način, da spoznamo sebe in to pokažemo tudi drugim (Ule, 2009, str. 12). Asertivnost je način medosebne komunikacije, kjer posameznik jasno izrazi svoje mnenje in svoje pravice, hkrati pa upošteva tudi drugo osebo in njene pravice (Železnik in Herc, 2014, str. 298). Asertivnost je stališče, vedenjski slog, pri katerem oseba išče ravnovesje med agresivnostjo in pasivnostjo (Bourne, 2014, str. 287). Med osnovne stile komuniciranja uvrščamo pasivni, asertivni in agresivni stil komuniciranja (Lazaris, 2009, str. 5). Bourne (2014, str. 287–289) k tem dodaja pasivno-agresivno vedenje in manipulacijo. Prednosti asertivnega vedenja so boljše zavedanje lastnih občutkov, izboljšanje samo-

zavesti in občutka lastne vrednosti, večje zaupanje vase in v svoje sposobnosti, spoštovanje samega sebe, čustev in na splošno večje zadovoljstvo z življenjem (Račnik, 2010, str. 102).

Asertivno sporazumevanje v medosebne odnose prinaša enakopravnost in ustvarjalnost (Ščuka, 2006, str. 13). Način vzgoje vpliva na stopnjo asertivnosti odrasle osebe, saj lahko osebe, ki so jih v otroštvu spodbujali k pasivnem vedenju, kasneje v življenju zaradi tega težje razvijejo asertivnost (Bishop, 2013, str. 3–4). Krnetić (2004–2016) meni, da se je kljub temu asertivnosti mogoče priučiti tudi v obdobju odraslosti, in sicer z asertivnim treningom. To je najboljši in najučinkovitejši način, kako izboljšati medosebne odnose v domačem in profesionalnem okolju. Kim (2016, str. 490) navaja, da asertivni treningi tudi nižajo stres v kliničnem okolju in izboljšujejo usposobljenost študentov zdravstvene nege. Eslami idr. (2016) poudarjajo pomen asertivnega treninga med dijaki v srednjih šolah, saj zmanjšuje anksioznost, depresijo in stres. Young Powell (2013) ugotavlja, da je najbolj primerno obdobje za učenje asertivnih tehnik komuniciranja ravno študentsko obdobje. Asertivnost pomaga študentom pri komuniciranju z vrstniki, v celotnem procesu študija, tudi diplomiranja, pri pripravi na službo in kasneje pri iskanju službe, intervjujih in na delovnem mestu. Eslami idr. (2016) predstavljajo srednješolsko obdobje kot eno najbolj občutljivih za posameznikov razvoj, zato zaradi učinkovitosti in stroškovne ugodnosti močno priporočajo uvedbo vsebin s področja asertivnosti za srednješolce. Zelo smiselna bi bilo uvesti asertivne treninge predvsem za dijake in študente zdravstvene nege. Deltsiodou (2009, str. 329) poudarja pomembnost asertivne oblike vedenja za bodoče izvajalce zdravstvene nege, ki jim bo na delovnem mestu koristila, saj bodo tako bolje delovali kot učinkoviti in zanesljivi izvajalci v multiprofesionalnem timu. Arslan, Kılıç Akça in Başer (2013) v svoji raziskavi ugotavljajo, da je večji delež študentov zdravstvene nege asertivnih, višja pa je stopnja asertivnosti med študenti v primerjavi s študentkami. Ličen in Plazar (2013, str. 148–150) v primerjavi s študenti nekaterih drugih fakultet niso ugotovili nižje stopnje asertivnosti pri študentih zdravstvene nege. Asertivnost predstavlja izvajalcem zdravstvene nege osnovo za kakovostne medsebojne odnose s pacientom, njegovimi svojci in sodelavci (Rezayat in Nayeri, 2014, str. 179). Tudi Roncelli Vaupot in Železnik (2011, str. 96–97) navajata, da asertivno vedenje bistveno pomaga pri vse prej kot enostavnih medosebnih odnosih s pacienti in sodelavci. Deltsiodou (2009, str. 322) poudarja pomembnost visoke stopnje asertivnosti za obvladovanje mobinga in stresa pri medicinskih sestrah in babicah, ki se s tem soočajo.

1.1 Namen in cilj

Namen raziskave je bil ugotoviti stopnjo asertivnosti med študenti zdravstvene nege in študenti strojništva na dveh članicah ene izmed univerz v Sloveniji.

V ta namen smo si postavili eno raziskovalno vprašanje in preverili dve hipotezi:

- *RV*: Kakšna je stopnja asertivnosti med študenti dveh članic ene izmed univerz v Sloveniji?
- *HI*: V demografski primerjavi med spoloma izražajo študenti višjo stopnjo asertivnosti kot študentke.

- *H2*: Študenti zdravstvene nege izražajo višjo stopnjo asertivnosti kot študenti strojništva.

2 Metode

Uporabili smo deskriptivno metodo dela in kvantitativno metodologijo raziskovanja.

2.1 Opis instrumenta

Za izvedbo raziskave smo uporabili spletni vprašalnik avtorja Rolanda B. Phillipa (n. d.), ki je prosto dostopen na spletni strani. Vprašalnik je prirejen po The Rathus Assertiveness Schedule [RAS] avtorja Rathusa (1973). Razlika je v tem, da ima vprašalnik RAS nekatere trditve v nikalni obliki (usmerjene k neasertivnemu vedenju), medtem ko v tej raziskavi uporabljen vprašalnik vsebuje izključno trditve, ki kažejo na asertivno vedenje. Uporabljen vprašalnik v raziskavi ima zadovoljivo stopnjo zanesljivosti ($r = 0,886$), medtem ko ima vprašalnik RAS srednje do visoko stopnjo zanesljivosti ($r = 0,78$; $p < 0,01$) (Rathus, 1973, p. 398). Bland in Altman (1997) navajata, da so vprašalniki z vrednostjo Cronbach alpha nad 0,7 oz. 0,8 zanesljivi. Vprašalnik, ki smo ga uporabili, je najprej zajemal osnovna demografska vprašanja glede spola, starosti in vrste študija. Pred vprašalnikom za samooceno asertivnosti je bilo zastavljeno tudi vprašanje glede poznavanja izraza asertivnosti. Vprašalnik za samooceno asertivnosti je obsegal 30 vprašanj v obliki trditev, ki so se nanašale na določeno obliko vedenja. Študenti so imeli na voljo 6 možnih odgovorov, s katerimi so označili, koliko je določena trditev zanje značilna oz. neznačilna. Vsak odgovor je imel določeno točkovanje, ki je variiralo med -3 in +3. Skupni seštevek točk je predstavljal stopnjo asertivnosti posameznika (možne dosežene vrednosti od -90 do +90), zato so študentje s pomočjo anketnega vprašalnika lahko tudi sami preverili lastno stopnjo asertivnosti takoj po izpolnjeni anketi. V tabeli 1 je prikazana kategorizacija vrednosti rezultatov vprašalnika za samoocenjevanje asertivnosti.

Tabela 1: Kategorizacija vrednosti rezultatov vprašalnika za samoocenjevanje asertivnosti

<i>Rezultat vprašalnika</i>	<i>Stopnja asertivnosti</i>
-90 do -20	zelo neasertivni
-21 do 0	oportunistično asertivni
1 do +20	nekoliko asertivni
+21 do +40	asertivni
+41 do +90	najverjetneje agresivni

Vir: Rathus, S. A. (1973). A 30-item schedule for assessing assertive behavior. *Behavior Therapy*, 4, št. 3, str. 398–406.

2.2 Opis vzorca

Raziskava je zajemala študente programa zdravstvene nege, 1. stopnje in študente programa strojništva, 1. stopnje. Anketni vprašalnik smo posredovali vsem rednim in izrednim študentom ter pridobili podatke 124 študentov. V raziskavi je sodelovalo 48 (38,7 %) moških in 76 (61,3 %) žensk. Med anketiranimi je bilo 64 (51,6 %) študentov zdravstvene nege in 60 (48,4 %) študentov strojništva. Demografski podatki anketirancev so prikazani v tabeli 2. Od skupno 479 študentov v študijskem letu 2015/2016, vpisanih v študijski program zdravstvena nega, 1. stopnje, je sodelovalo 13,3 % študentov. Od skupno 805 študentov v študijskem letu 2015/2016, vpisanih v študijski program strojništva, 1. stopnje, je sodelovalo 7,5 % študentov strojništva. Od skupnega raziskovalnega vzorca študentov obeh fakultet, torej 1284 študentov, smo zajeli 9,7 % le-teh. Raziskava je potekala maja in junija 2016.

Tabela 2: Demografski podatki

Smer študija	Zdravstvena nega [%]				Strojništvo [%]			
	51,6				48,4			
Spol anketirancev	M 12,5		Ž 87,5		M 66,7		Ž 33,7	
Starost anketirancev	Pod 18 let 0	Od 18-20 let 20,3	Od 21-24 let 67,2	Nad 24 let 12,5	Pod 18 let 0	Od 18-20 let 28,3	Od 21-24 let 55	Nad 24 let 16,7

Vir: Lastni vir.

2.3 Opis poteka raziskave in obdelave podatkov

Pri izvedbi raziskave smo upoštevali etična načela Kodeksa etike v zdravstveni negi in oskrbi Slovenije, Helsinške deklaracije in Oviedske konvencije. Varovale so se pravice oseb, ki so sodelovale v raziskovalnem delu naloge. Udeležba v raziskavi je bila prostovoljna, študenti so lahko odklonili sodelovanje, vsem anketirancem je bila zagotovljena anonimnost.

Podatke, ki se nanašajo na teoretični del, smo zbrali z iskanjem domače in tuje literature, pregledom knjig, člankov, revij, zapisnikov konferenc ipd. Za iskanje literature smo uporabljali podatkovne baze COBISS, DKUM, PUBMED in druge. Ko smo prejeli pisno odobritev obeh vodstev fakultet, smo pričeli z empiričnim delom raziskave. Anketni vprašalnik smo oblikovali na spletni strani <https://www.1ka.si> ter ga preko spletnih naslovov posredovali študentom. Rezultate smo računalniško obdelali in jih grafično prikazali s pomočjo programov Microsoft Office Word 2013, Microsoft Office Excell 2013 in IBM SPSS Statistics 24. Uporabili smo deskriptivno statistiko ter neparametrični Mann-Whitneyev test za ugotavljanje razlik v aritmetičnih sredinah za dva neodvisna vzorca.

3 Rezultati

Tabela 3 prikazuje poznavanje izraza asertivnost med študenti zdravstvene nege in strojništva. Razvidno je boljše poznavanje izraza pri študentih zdravstvene nege, saj jih je četrtnina zelo dobro seznanjena z izrazom, medtem ko jih je skoraj polovica seznanjenih. Med študenti strojništva jih je več kot polovica popolnoma neseznanjenih z izrazom in dobra tretjina seznanjenih.

Tabela 3: Poznavanje izraza asertivnost

Poznavanje izraza asertivnost	Zdravstvena nega [%]				Strojništvo [%]			
	ZDP	SEZ	NER	PN	ZDP	SEZ	NER	PN
	25	45,3	18,8	10,9	3,3	33,4	8,3	55

Vir: Lastni vir.

Legenda: ZDP - zelo dobro poznavanje izraza, SEZ - seznanjenost, NER - nerazumevanje, PN - popolno nepoznavanje izraza

V tabeli 4 so prikazani rezultati samoocenjevanja asertivnosti, razdeljeni na študente zdravstvene nege in strojništva.

Tabela 4: Vprašalnik samoocenjevanja asertivnosti

Trditve	Zdravstvena nega [%]						Strojništvo [%]					
	-3	-2	-1	+1	+2	+3	-3	-2	-1	+1	+2	+3
Subjektivna asertivnost	2	5	5	48	31	9	2	7	13	45	25	8
Sproščenost pri »spogledovanju«	8	17	22	28	17	8	7	17	18	33	18	7
Pritoževanje v restavraciji	21	16	33	19	6	5	13	20	30	18	12	7
Nezanimanje za prizadetost drugih	33	12	28	17	8	2	28	28	15	17	10	2
Zavrnitev izdelka	6	8	11	22	22	31	4	0	12	22	20	42
Vztrajanje pri razlagi ob prošnji za uslugo	5	9	22	30	12	22	1	7	7	27	45	13
Iskanje dobrih in prepričljivih argumentov	0	5	15	33	25	22	1	0	2	32	38	27
Konstantna usmerjenost k napredovanju	0	2	3	25	28	42	0	2	2	25	38	33
Izkoriščanje s strani drugih	9	16	23	30	11	11	12	7	25	30	23	3
Sproščenost pri pogovoru z neznanci in spoznavanju novih ljudi	6	10	17	23	30	14	10	8	25	24	13	20

Sproščenost pri pogovoru s privlačnimi osebami nasprotnega spola	5	14	17	30	22	12	10	8	18	29	15	20
Izogibanje odlašanju s telefonskim klicem v razne ustanove in institucije	10	11	13	31	20	15	11	16	24	16	22	11
Izbira osebnega razgovora ob prijavi za službo namesto pošiljanja pisne prošnje	12	11	25	25	14	13	1	5	25	19	25	25
Vračanje nedelujočega izdelka brez občutka slabe vesti	8	3	20	16	20	33	0	7	5	18	25	45
Izražanje lastnih občutkov pri »spravljanju ob živce« s strani bližnjega sorodnika	5	12	25	16	25	17	3	13	15	37	19	13
Postavljanje vprašanj brez občutka sramote	6	6	13	41	25	9	2	8	25	25	27	13
Otežena samokontrola med preprirom	14	16	28	16	12	14	10	13	25	28	17	7
Predstavitev lastnega vidika razmišljanja ob nestrinjanju s predavateljem	17	19	14	28	14	8	11	12	17	33	15	12
Konstantno pogajanje s prodajalci glede cene	30	17	41	8	3	1	7	20	30	32	10	1
Obveščanje drugih o lastnem uspehu	8	12	23	30	13	14	10	10	19	33	23	5
Odprtost in direktnost pri lastnih občutkih	3	5	11	34	31	16	2	14	10	33	28	13
Pojasnjevanje ob širjenju laži	5	5	15	19	26	30	3	7	17	20	25	28
Uporaba besede NE	8	9	30	20	13	20	3	10	15	22	27	23

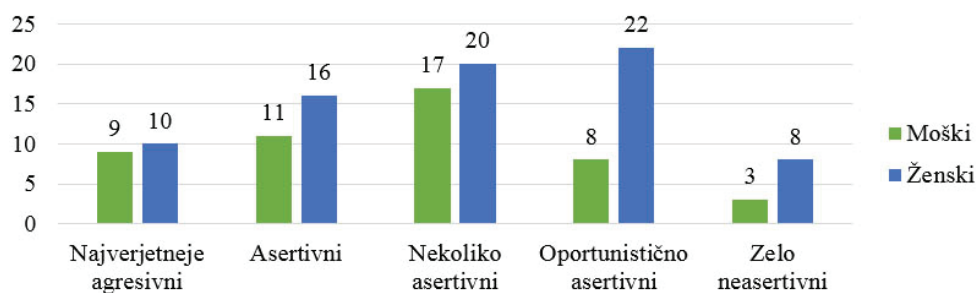
Burna reakcija, namesto potlačitve lastnih občutkov	25	14	34	9	9	9	20	20	32	12	10	6
Pritoževanje glede postržbe v restavracijah in drugje	25	19	34	13	6	3	23	25	25	17	5	5
Primerna reakcija ob prejemu komplimentu	5	10	17	31	28	9	7	8	18	37	27	3
Ukrepanje v primeru motečega pogovora na predavanju ali ogledu predstave	12	13	30	25	11	9	5	11	27	28	17	12
Težak izziv pri poskusu premagati me	11	6	28	28	22	5	3	3	20	35	22	17
Hitro izražanje lastnega mnenja	6	6	13	39	22	14	2	9	8	43	20	18
Redko ostajanje brez besed	5	8	189	28	25	15	3	13	15	37	17	15

Vir: Lastni vir.

Legenda: -3 popolnoma neznačilno, -2 neznačilno, -1 delno neznačilno, +1 delno značilno, +2 značilno, +3 popolnoma značilno.

Iz grafa 1 je razvidno, da je največ moških ($n = 17$) nekoliko asertivnih in največ žensk ($n = 22$) oportunistično asertivnih. Najmanj študentov je bilo glede na rezultate vprašalnika za samoocenjevanje asertivnosti med obema spoloma zelo neasertivnih. Povprečna stopnja asertivnosti je bila pri moških 16,8, kar sodi v kategorijo nekoliko asertivnih. Povprečna vrednost pri ženskah je bila 10,5, kar sodi v isto kategorijo nekoliko asertivnih, čeprav je vrednost nižja kot pri moških.

Graf 1: Stopnja asertivnosti glede na spol (število anketirancev v posamezni kategoriji)

Vir: Lastni vir.

Nadalje je bil izveden statistični test za preverjanje hipoteze. Tabela 5 prikazuje rezultate Mann-Whitneyevega testa, kjer se je preverjala razlika v aritmetičnih sre-

dinah stopnje asertivnosti med spoloma. Kot je razvidno iz tabele 5 je p-statistična značilnost 0,148, torej višja od 0,05, kar ovrže statistično pomembnost razlik v stopnji asertivnosti med spoloma.

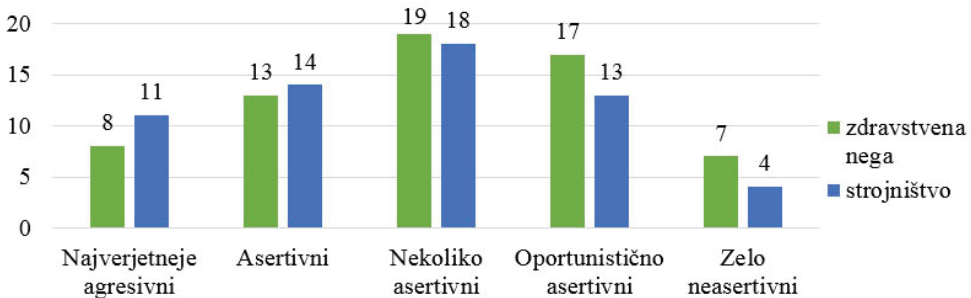
Tabela 5: Rezultati Mann-Whitneyevega testa stopnje asertivnosti glede na spol

Mann-Whitneyev U-test	1542,000
Wilcoxonov test	4468,000
Z-vrednost	-1,447
p-statistična značilnost	0,148

Vir: Lastni vir.

Iz grafa 2 lahko opazimo, da je bilo glede na rezultate vprašalnika za samoocenjevanje asertivnosti največ študentov zdravstvene nege ($n = 19$) in strojništva ($n = 18$) nekoliko asertivnih. Najmanj študentov zdravstvene nege je bilo zelo neasertivnih ($n = 7$) in prav tako najmanj zelo neasertivnih študentov strojništva ($n = 4$). Povprečna stopnja asertivnosti pri študentih zdravstvene nege je bila 9,75 in pri študentih strojništva 16,3. Iz tega ugotavljamo, da je povprečna vrednost pri študentih strojništva višja, vendar kljub temu sodi v isto kategorijo nekoliko asertivnih.

Graf 2: Stopnja asertivnosti glede na smer študija (število anketirancev v posamezni kategoriji)

Vir: Lastni vir.

Nadalje je bil izveden statistični test za preverjanje hipoteze. Tabela 6 prikazuje rezultate Mann - Whitneyevega testa, kjer se je preverjala razlika v aritmetičnih sredinah stopnje asertivnosti glede na smer študija. Kot je razvidno iz tabele 6 je p-statistična značilnost 0,158, torej višja od 0,05, kar ovrže statistično pomembnost razlik v stopnji asertivnosti med smerema študija.

Tabela 6: Rezultati Mann - Whitneyevega testa stopnje asertivnosti glede na smer študija

Mann-Whitneyjev U-test	1637,500
Wilcoxonov test	3717,500
Z-vrednost	-1,413
p-statistična značilnost	0,158

Vir: Lastni vir.

4 Diskusija

Podatki raziskave so pokazali, da so študenti bolj nagnjeni k asertivnosti kot neasertivnosti. Od skupnega vzorca 124 študentov sta se dve tretjini (66,9 %) študentov izrazili kot asertivni in tretjina (33,1 %) kot neasertivni. Med asertivnimi študenti je bila slaba četrtnina (22,9 %) v kategoriji najverjetneje agresivnih, dobra tretjina (32,5 %) v kategoriji večinoma asertivnih in slaba polovica (44,6 %) v skupini nekoliko asertivnih. Med neasertivnimi študenti je bila večina (73,2 %) oportunistično asertivnih in preostalih 26,8 % zelo neasertivnih. Raziskava o študentih Fakultete za zdravstvene vede v Iranu ugotavlja, da obstajajo močne povezave med stopnjo asertivnosti in pojavom depresije. Več kot polovica njihovih študentov izraža povprečno stopnjo asertivnosti, dobra desetina nizko stopnjo asertivnosti in dobra tretjina depresijo (Rezayat and Nayeri, 2014). Njihove ugotovitve se povezujejo z našimi, saj smo tudi mi ugotovili asertivnost pri več kot polovici študentov.

Stopnja asertivnosti je bila med študenti zdravstvene nege in strojništva v povprečju 12,9. Ker se vrednost nahaja v kategoriji +1 do +20, lahko povzamemo, da so študenti v povprečju nekoliko asertivni. Ibrahim (2011, str. 356) v svoji raziskavi navaja, da so študenti zdravstvene nege bolj nagnjeni k asertivnem vedenju, saj je bilo 60,4 % anketirancev asertivnih. Naše ugotovitve so podobne, saj smo ugotovili, da je 62,5 % študentov asertivnih in preostalih 37,5 % neasertivnih.

Prva hipoteza se je nanašala na trditev, da so študenti bolj asertivni, kot študentke. Avtorji Rezayat in Nayeri (2014) ter Miller (2015) v svojih raziskavah ugotavljajo višjo stopnjo asertivnosti pri študentih zdravstvene nege v primerjavi s študentkami zdravstvene nege. Medtem pa Roncelli Vaupot in Železnik (2011, str. 96) navajata obratno situacijo iz raziskave v Sloveniji. V tej raziskavi so se ženske v povprečju izrazile za bolj asertivne kot moški, vendar so bile te razlike minimalne. Med anketiranci moškega spola so bile dobre tri četrtnine (77,1 %) asertivnih in slaba četrtnina (22,9 %) neasertivnih. Od tega jih je bilo med asertivnimi največ (46 %) nekoliko asertivnih in med neasertivnimi največ (72,7 %) oportunistično asertivnih. Med anketiranci ženskega spola je bila večja polovica (60,5 %) asertivnih in manjša polovica (39,5 %) neasertivnih. Od tega jih je bilo med asertivnimi največ (43,5 %) nekoliko asertivnih in med neasertivnimi večina (73,3 %) oportunistično asertivnih. Povprečna vrednost stopnje asertivnosti pri moških je bila 16,8 in pri ženskah 10,5, kar oboje sodi v kategorijo nekoliko asertivnih.

Hipoteza, ki trdi, da v demografski primerjavi med spoloma izražajo študenti višjo stopnjo asertivnosti kot študentke, je bila s pomočjo neparometričnega Mann - Whitneyevega testa ovržena. Pridobljena p-vrednost je namreč preseгла vrednost 0,05.

Druga hipoteza se je nanašala na trditev, da študenti zdravstvene nege izražajo višjo stopnjo asertivnosti kot študenti strojništva. Med študenti zdravstvene nege sta bili slabi dve tretjini (62,5 %) asertivnih in dobra tretjina (37,5 %) neasertivnih. Gleđano samo na asertivne študente zdravstvene nege je bila petina (20 %) študentov najverjetneje agresivnih, tretjina (32,5 %) večinoma asertivnih in skoraj polovica

(47,5 %) nekoliko asertivnih. Med neasertivnimi študenti zdravstvene nege je bila večina (70,8 %) oportunistično asertivnih in preostalih 29,2 % zelo neasertivnih. Miller (2015) ugotavlja rahlo višjo stopnjo asertivnosti pri starejših študentih. Deltsiodou (2009, str. 322) v raziskavi ugotavlja višjo stopnjo asertivnosti pri študentih zdravstvene nege v nadaljevalnem semestru v primerjavi s prvim semestrom. V drugi raziskavi opisujejo večino študentov zdravstvene nege kot asertivne, vendar je zanimivo, da opazijo tudi nižje vrednosti stopnje asertivnosti v zadnjem letniku izobraževanja v primerjavi s prejšnjimi letniki, saj so spremljali študente skozi vsa štiri leta izobraževanja (Ilhan idr., 2016, str. 77).

Pri študentih strojništva so bile slabe tri četrtine asertivnih (71,7 %) in dobra četrtina neasertivnih (28,3 %). Med asertivnimi študenti strojništva je bila dobra četrtina študentov (25,6 %) najverjetneje agresivnih, slaba tretjina (32,5 %) večinoma asertivnih in slaba polovica (41,9 %) nekoliko asertivnih. Med neasertivnimi študenti strojništva je bila večina (76,5 %) oportunistično asertivnih in preostalih 23,5 % zelo neasertivnih. Povprečna vrednost stopnje asertivnosti študentov je bila tudi v tem primeru v obeh skupinah kategorizirana med nekoliko asertivne. Pri študentih zdravstvene nege je bila le-ta 9,75 in pri študentih strojništva 16,3. Čeprav je povprečna vrednost stopnje asertivnosti med študenti strojništva višja, statistično pomembne razlike ni bilo možno dokazati, saj je dobljena p-vrednost pri neparametričnem Mann - Whitneyevem testu presegala vrednost 0,05.

Omejitve v raziskavi predstavlja relativno majhen vzorec anketiranih, kar omejuje posploševanje ugotovitev. Prav tako so prisotne neenakomerne porazdelitve moškega in ženskega spola med študenti zdravstvene nege in strojništva. Med študenti zdravstvene nege je bilo namreč večje število žensk, med študenti strojništva pa večje število moških. Obstaja tudi možnost, da so študenti odgovarjali na vprašanja impulzivno, brez natančnega branja, kar bi tudi lahko privedlo do nenatančnosti rezultatov.

5 Zaključek

Raziskava prikazuje, da so študenti zdravstvene nege in strojništva asertivno naravnani. V povprečju so najpogosteje nekoliko asertivni. Gledano na spremenljivko spola in smer izobraževanja so vidne razlike v povprečnih vrednostih, vendar niso statistično pomembne. Zanimivo je dejstvo, da se študenti zdravstvene nege v študijskem programu pogosto srečujejo s pojmom asertivnosti in komunikacije, študenti strojništva pa se s tem pojmom ne srečujejo in ga pogosto niti ne razumejo, vendar kljub temu študenti zdravstvene nege niso bolj asertivni kot študenti strojništva. Sklepamo, da je tako predvsem zaradi večjega števila moških med študenti strojništva in večjega števila žensk med študenti zdravstvene nege. Kot stereotip namreč velja, da so moški bolj asertivni, celo agresivni, in se pri njih takšno vedenje celo spodbuja, medtem ko se pri ženskah pričakuje bolj ponižno vedenje. Tako naj bi tudi v poklicu zdravstvene nege medicinska sestra predstavljala ustrežljivo, ponižno osebo. Poudariti pa moramo, da se situacija spreminja. Ženske in medicinske sestre so vedno bolj

asertivne, čeprav menimo, da bi takšno obliko vedenja morali še dodatno spodbujati s seminarji in promocijami ter zaposlene v zdravstveni negi poučiti o asertivnosti. Prav poklic medicinske sestre je tesno povezan z dobro komunikacijo in ob tem ima asertivnost veliko vlogo. Prav tako je obdobje mladostništva čas, ko se oseba pripravlja na samostojno življenje, zato bi bilo treba pri študentih bolj spodbujati razvoj asertivnega vedenja. Svetujemo tudi organiziranje delavnic in informiranje o asertivnosti na javnih forumih, skladno z »modernim svetom« pa razvoj računalniških iger, s pomočjo katerih bi mladi lahko spoznali asertivno vedenje.

Jasmina Cvikelj, Mateja Lorber, PhD, Klavdija Čuček Trifkovič, PhD

Comparing Assertiveness among Students of Nursing and Mechanical Engineering

Communication has a key role in our life and it is the only way to truly get to know yourself and show yourself to others. The concept of assertiveness is a way of interpersonal communication, where a person clearly expresses themselves and their rights, while taking into account the other person and their rights. Assertiveness is a standpoint, a style of behaviour, where a person seeks for balance between aggressiveness and passiveness. Among the basic styles of communication are passive, assertive, and aggressive styles of communication. More specific styles of communication are also passive-aggressive behaviour and manipulation. Advantages of assertive behaviour are better awareness of your own feelings, improving of self-confidence, better trust and belief in yourself and higher self-respect. Assertive communication brings equality and creativity into interpersonal relationships. Although a person who was encouraged towards passive behaviour during their childhood has more difficulties to develop assertive techniques of behaviour, assertiveness is still possible to learn later in life, by assertive training. Also in nursing, assertiveness has an important role. Assertive training is the best and most effective way of improving interpersonal relationships in home and professional environment. Assertive training also decreases levels of stress, anxiety, and depression in clinical environment. Assertive behaviour improves communication among student peers, helps through college experience and later on in job search, interviews and in the workplace. The purpose of the study was to determine the level of assertiveness among nursing students and students of mechanical engineering from two members of one university in Slovenia. The descriptive method of work and quantitative research methodology with a questionnaire were used. The questionnaire had satisfactory reliability level ($r = 0.886$). It first included basic demographic questions about gender, age, and field of study. Demographic questions were followed by knowing the term assertiveness. Questionnaire for self-assessed assertiveness included 30 questions in form of claims, referring to certain form of behaviour. Students had six possible answers to mark how certain form of behaviour is typical or atypical for them. Each answer had variety from -3 to +3. The total sum

of answers was from -90 to +90. The sample included 124 students, which presented 9.7% of the targeted group. From 124 students, 38.7% were male and 61.3% were female students. Nursing students presented 51.6% and students of mechanical engineering another 48.4%. Participation in the study was voluntary and all ethical principles were taken into account. The study was anonymous. A non-parametric Mann-Whitney test in programme IBM SPSS Statistics 22 was used to verify hypotheses for two independent samples. The results were processed and graphically presented by Microsoft Office Word 2013, Microsoft Office Excel 2013, and IBM SPSS Statistics 24. The research data suggest that students are more prone to assertiveness than non-assertiveness. Of the total sample of 124 students, two-thirds (66.9%) of students were expressed as assertive and a third (33.1%) as non-assertive. Among the assertive students, less than a quarter (22.9%) in the category were most likely aggressive, a good one-third (32.5%) in the category of mostly assertive and less than a half (44.6%) in the assertive group. Among non-assertive students, the majority (73.2%) were opportunistically assertive and 26.8% were very non-assertive. A study of students at the Faculty of Health Sciences in Iran notes that there are strong links between the degree of assertiveness and the onset of depression. More than half of their students express the average degree of assertiveness, a good one-tenth low level of assertiveness and a good third of depression. Their findings relate to our own, since we also found assertiveness in more than half of the students. The rate of assertiveness was 12.9 on average among our students. Since the value varies from +1 to +20, we can sum up that students are on average a little assertive. The first hypothesis was referring to the state that male students are more assertive than female students. Another research found a higher degree of assertiveness among male students of nursing compared to female nursing students, while a similar study presented the opposite situation from the research in Slovenia. In this study, women were more likely to be more assertive than men, but these differences were minimal. Among the male respondents, good three-quarters (77.1%) were assertive and about a quarter (22.9%) non-assertive. Among the assertive participants, most of them (46%) were slightly assertive, and among the non-assertive most of them (72.7%) were opportunistically assertive. Among the female respondents, more than a half (60.5%) was assertive, and less than a half (39.5%) was non-assertive. Among the assertive participants, most of them (43.5%) were somewhat assertive, and among the non-assertive participants, the majority (73.3%) was opportunistically assertive. The average value of male assertiveness was 16.8, and of female assertiveness 10.5, both belonging to the category of slightly assertive. The hypothesis, which claims that in a demographic comparison between the genders, male students express a higher degree of assertiveness than female students, was discarded by the non-parametric Mann-Whitney test. The obtained *p*-value exceeded the value of 0.05. Another hypothesis related to the claim that nursing students express a higher degree of assertiveness than engineering students. Among the nursing students, two thirds of students (62.5%) were assertive, and a third (37.5%) were non-assertive. Considering only the assertive nursing students, a fifth (20%) of them were most likely aggressive, while a third (32.5%) were mostly assertive, and almost a half (47.5%) was slightly assertive. Among the non-assertive nursing

students, the majority (70.8%) was opportunistically assertive and 29.2% were very non-assertive. Another study found a higher degree of assertiveness in nursing students in the follow-up semester compared to the first semester. A similar study describes the majority of nursing students as assertive, but interestingly, they also note lower values of assertiveness in the last year of education compared to previous years, as they followed the students throughout their four years of education. Focused only on engineering students, almost three quarters (71.7%) were assertive and a good quarter (28.3%) was non-assertive. Among the assertive engineering students a good quarter (25.6%) was most likely aggressive, about a third (32.5%) was mostly assertive, and almost a half (41.9%) was slightly assertive. Among the non-assertive engineering students, the majority (76.5%) was opportunistically assertive, and almost a quarter (23.5%) was very non-assertive. In this case, the average value of students' assertiveness was also categorised as somewhat assertive in both groups. Among the nursing students, the average level of assertiveness was 9.75, and among the engineering students 16.3. Despite the fact that the average value of assertiveness among the latter was higher, the statistically significant difference could not be demonstrated, since the p value obtained in the nonparametric Mann-Whitney test exceeded 0.05. The limitations of the survey represent a relatively small sample of respondents, which limits the generalisation of findings in general. There are also uneven distributions of gender among students. Namely, among the nursing students there were more women, while among the engineering students there were more men. There was also an opportunity for students to answer questions impulsively, without precise reading, which could lead to inaccuracy of results. The survey shows that nursing students and students of mechanical engineering are assertively oriented. On average, they are usually somewhat assertive. Looking at the gender variable and the field of education, there are differences in mean values, but they are not statistically significant. It is interesting to note that nursing students in the study programme often encounter the notion of assertiveness and communication, unlike the students of mechanical engineering who do not meet this concept and often do not understand it; however, nursing students are less assertive as students of mechanical engineering. We conclude that this is mainly due to the higher number of men among engineering students and more women among the nursing students. As a stereotype, men are more assertive, even aggressive, and are even encouraged to do so, while more humble behaviour is expected for women. Thus, in the profession of nursing, the nurse is also expected to be a helpful, humble person. It is necessary to emphasise that the situation is changing. Women and nurses are increasing their levels of assertiveness; however, we believe that such behaviour should be further promoted through various seminars, promotions and educators in nursing about assertiveness. The job of a nurse is closely linked to good communication and assertiveness plays a major role. Similarly, the period of adolescence is the time when a person prepares for an independent life and it would therefore be necessary to encourage the development of assertive behaviour during this period. It would be sensible to encourage students to assertive behaviour. We also advise organising workshops and informing about assertiveness in public fo-

rums, as well as in accordance with the »modern world«, the development of various computer games through which young people could learn about assertive behaviour.

LITERATURA

1. Arslan, E., Kılıç Akça, N. and Başer, M. (2013). Levels of assertiveness and peer pressure of nursing students. *International Journal of Caring Sciences*, 6, No. 1, pp. 78–86.
2. Bishop, S. (2013). Develop your assertiveness. Velika Britanija: Kogan Page, pp. 3–4.
3. Bourne, E. (2014). Anksioznost in fobije. Ljubljana: Modrijan, str. 287–289.
4. Bland, M. J. and Altman, G. D. (1997). Statistics notes: Cronbach's alpha. *British Medical Journal*, pp. 314–315.
5. Deltsiodou, A. (2009). Undergraduate nursing students' level of assertiveness in Greece: a questionnaire survey. *Nurse Education in Practice*, 9, No. 5, pp. 322–330.
6. Eslami A. A., Rabiei L., Afzali S. M., Hamidzadeh S. and Masoudi R. (2016). The Effectiveness of Assertiveness Training on the Levels of Stress, Anxiety, and Depression of High School Students. *Iran Red Crescent Medical Journal*, 18, No. 1, pp. 1–10.
7. Ibrahim S. A. E. A. (2011). Factors affecting assertiveness among student nurses. *Nurse Education Today*, 31, No. 4, pp. 356–360.
8. İlhan, E., Sukut O., Akhan L. U. and Batmaz M. (2016). The effect of nurse education on the self esteem and assertiveness of nursing students: a four-year longitudinal study. *Nurse Education Today*, 39, pp. 72–78.
9. Kim, M. (2016). Development and effects of assertiveness training applying dongsasub training for nursing students in clinical practice. *Journal of Korean Academy of nursing*, 46, No. 4, pp. 490–500.
10. Krnetić, I. (2004-2016). Aserktivnost. Pridobljeno dne 25. 1. 2016 s svetovnega spleta: <http://www.krnetic.com/asertivnost.html>.
11. Lazaris, N. (2009). Assertiveness skills for success: keys to open, honest and direct communication. North Charleston: Create Space, p. 9.
12. Ličen, S. in Plazar, N. (2013). Razlike v asertivnem vedenju med študentkami zdravstvene nege in študentkami drugih fakultet-primerjalna študija. *Obzornik zdravstvene nege*, 47, str. 148–150.
13. Miller, R. (2015). Assertiveness in Nursing Students. *Honors Research Projects*, pp. 1–30.
14. Račnik, M. (2010). Postani najboljši vodja. Štore: Marjan Račnik, str. 102.
15. Rathus, S. A. (1973). A 30-item schedule for assessing assertive behavior. *Behavior Therapy*, 4, No. 3, pp. 398–406.
16. Rezayat, F. and Nayeri, N. D. (2014). The level of depression and assertiveness among nursing students. *International Journal of Community Based Nursing and Midwifery*, 2, No. 3, pp. 177–184.
17. Roland B., P. (n. d.). Rathus assertiveness schedule. Pridobljeno dne 13. 2. 2016 s svetovnega spleta: <http://www.sheepfold-ministries.org/HTML%20PAGES/ASSERTIVENESS.html>.
18. Roncelli Vaupt, S. in Železnik, D. (2011). Pomen asertivnosti v zdravstvu. V: Železnik, D. in Kavčič B. M. (ur.). *Gradimo prihodnost: odprti za spremembe in nove izzive na področju raziskovanja zdravstvenih in socialnih ved - 1. znanstvena konferenca z mednarodno udeležbo s področja zdravstvenih in socialnih ved*. Slovenj Gradec: Visoka šola za zdravstvene vede, str. 96–105.
19. Ščuka, V. (2006). Aserktivnost v komunikaciji. 3. strokovno srečanje socialnih delavcev domov za stare Slovenije. Zreče: Aktiv socialnih delavcev domov za stare pri skupnosti socialnih zavodov Slovenije, str. 13.
20. Ule, M. (2009). Psihologija komuniciranja in medsebojnih odnosov. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, str. 12.
21. Young Powell, A. (2013). Do students need to be more assertive. Pridobljeno dne 20. 1. 2016 s svetovnega spleta: <http://www.theguardian.com/education/2013/nov/19/students-assertive-enough>.

22. Železnik, D. in Herc, M. (2014). Samoocenjevanje ravni asertivnosti fizioterapevtov mentorjev iz učnih okolij. V: Železnik, D., Železnik, U. in Gmajner, S. (ur.). Pomen kompetentne obravnave uporabnikov zdravstvenih in socialnih storitev v času krize. Slovenj Gradec: Visoka zdravstvena šola za zdravstvene vede, str. 298.

Jasmina Cvikelj, študentka Fakultete za zdravstvene vede Univerze v Mariboru.

E-naslov: jasmina.cvikelj@student.um.si

Dr. Mateja Lorber, docentka na Fakulteti za zdravstvene vede Univerze v Mariboru.

E-naslov: mateja.lorber@um.si

Dr. Klavdija Čuček Trifkovič, višja predavateljica na Fakulteti za zdravstvene vede Univerze v Mariboru.

E-naslov: klavdija.cucek@um.si